

ЦЭРГИЙН АЛБА ХААХ ХУГАЦААНЫ ТАЛААРХИ ГАДААДЫН УЛС ОРНЫ ЭРХЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ

(Оросын холбооны улс, Америкийн нэгдсэн улс ... бусад улс орны жишээн дээр хийсэн лавлагаа, харьцуулалт)

Р. Хатанбаатар, Г. Чулуун

Цэргийн алба хаах хугацааг 24 сар болгон өөрчлөх чиглэлд хууль боловсруулах санаачилга төсөл явж байгаатай холбогдуулан, гадаадын улс орнууд дахь хугацаат цэргийн албаны “хугацааны зохицуулалт” ямар байдгийг тодруулах зорилгоор товч лавлагаа, харьцуулалт хийв.

Сүүлийн жилүүдэд дэлхийн улс орнуудад “цэргийн алба хаах хугацаа” -г эргэж харах .. өөрчлөх явдал олонтаа гарч байна. Жишээлбэл,

1. Оросын холбооны улсад ...

ОХУ –д [хугацаат] цэргийн алба хаах хугацаа 12 сар юм. “1 жилийн цэрэгтэй” байх энэ шийдвэрийг 2006 онд гаргажээ.

ОХУ –ын Төрийн дум дахь коммунист намын бүлгээс санаачлан 2009.4.21 –нд “оросын зэвсэгт хүчний өнөөгийн байдал, түүнийг бэхжүүлэх арга зам, цаашдын зорилт ..” -ын талаар “дугуй ширээ” -ний хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан. Уг хэлэлцүүлэг, хуралдааны явцад оросын батлан хамгаалах салбарын бэрхшээлт олон асуудал яригдсан бөгөөд бүр цэргийн номлолыг [хүртэл] өөрчлөх тухай хөндөгдөж байлаа. Бидний сонирхож байгаа чиглэлд,

- нэг жилийн хугацаат алба цэргийг жинхэнэ ёсоор бэлтгэх шаардлагыг хангахгүй байна. Энэ хугацааг 12 биш 18 сар болгох, мөн, жилд 2 биш 3 удаа цэрэг татдаг байх” –аар хуульчилъя; гэсэн саналыг Думын батлан хамгаалахын асуудал эрхэлсэн хорооны дарга [сүүлд болсон] депутат В. Комоедов [энэ хэлэлцүүлэг дээр] гаргаж байв. Депутат В.Комоедов нь хар-тэнгисийн флотын командлагч байсан [цэргийн мэргэжилтэн, адмирал] хүн бөгөөд “цэргийн алба хаах одоогийн 1 жилийн хугацаа хэтэрхий бага, оросын армийн бэлэн байдал (боеготовность) –д сөргөөр нөлөөлж байна; гэж үздэг аж. Гарсансан саналаасаа болж тэрээр мэргэжлийн армийн “эсрэг үзэлтэн” гэх зэргээр хэвлэлд шүүмжлүүлсэн нь их ажээ.

ОХУ –ыг Төрийн Дума –ийн батлан хамгаалахын .. асуудал эрхэлсэн хороон дарга, коммунист нам [КПРФ] бүлгийн депутат Владимир Комоедовын “цэргийн алба хаах хугацааг “одоогийнхоос нь 6 сараар нэмэгдүүлж, 1.5 жил болгох” гэсэн санаачилгыг [эдүгэ] ОХУ –ын Ерөнхийлөгч В. Путин дэмжихгүй байгаа тухай Ерөнхийлөгчийн хэвлэлийн албанаас 2012.11.22 –нд мэдээлжээ. [Болж өнгөрсөн] Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн кампанийн явцад цэргийн албаны хугацааг нэмэхгүй байх талаар нэр дэвшигч В. Путины амлалт ч байдаг бололтой юм.

Комоедовын саналыг их төлөв цэргийн хүрээний дээгүүр тушаалтнууд дэмждэг, мөн, олон хүн (правозащитники) эсэргүүцдэг аж. ОХУ –ын зэвсэгт хүчний жанжин штаб энэ талаар “цэргийн алба хаах хугацааг нэмэн өөрчлөх саналгүй” байгаагаа илэрхийлсэн байдаг. Энэ бүхний дараа депутат В. Комоедов “уг санал миний хувийн бодол байсан юм” гэж мэдэгдсэн байна.

2012 оны XI сард ОХУ –ын Батлан хамгаалахын сайд Сердюков “элдэв хэл аманд орооцолдсон” шалтгаанаар огцруулсан. Цэргийн зарим экспертийн тэмдэглэсэнээр,

огцорсон хуучин сайдын гол үзэл санаа нь оросын армийг мэргэжлийн арми болгон хувиргах явдал байсан ба энэ байдал нь, нийтийн цэрэг татлагаар буюу “хүнээр зодож” бүрдүүлдэг тийм армиас өөрийг мэдэхгүй [хоцрогдсон] цэргийн эрхтнүүдийн дургүйг ихэд хүргэсэн. “Шинэтгэгч” сайд огцормогц, одоо хуучинсаг үзэлтнүүд яг цагаа олоод шоволзоод гараад ирж байна. Тэд “цэрэг засах зөвлөлтийн модель” –ийг санал болгох биз; гэх зэргээр бичжээ. “Цэргийн эзжүүдийн хороодын холбоо” ТББ –аас “цэргийн алба хаах хугацааг нэмэх үндэслэл бүхий шаардлага шалтгаан одоогоор нэг ч байхгүй” хэмээн мэдэгджээ.

Байдал ийм байгаа ч, Оросын холбооны улсад, одоогоор, 2006 оны шийдвэрээ эргэн харж өөрчлөх, ө. х. хугацаат цэргийн алба хаах хугацааг 18 сар болгож нэмэгдүүлэх чиглэлд хууль санаачлах эрх бүхий улстөрийн зарим зүтгэлтнүүд, ялангуяа холбогдох байнгын хорооны удирдлага (В. Комоедовын орлогч, “нэгдсэн-оросын” депутат Ф. Клинецвич .. г. м.) идэвхтэй ажиллаж байгаа аж.

Төрийн думын депутат, батлан хамгаалахын асуудал эрхэлсэн Байнгын хорооны удирдлагын саналыг оросын Батлан хамгаалах яам дэмжээгүй. Чиглэлийн яамны шинэ сайд (С. Шойгу) –ын байр суурь уг асуудал дээр ямар байгаа нь тодорхой бус байна.

ОХУ –д цэргийн алба хаах хугацааг багасгаж 1 жил болгохдоо (2006) хууль тогтоочдын зүгээс доорхи тайлбарыг хийж байсныг эдүгээ “эсрэг чиглэлийн өнцгөөс” эргэн санахад сонирхолтой юм. Үүнд:

- энэ бол оросын зэвсэгт хүчний системийн шинэчлэлийн нэг хэсэг;
- орчин цагт гадаад аюул занал дэлхийн II дугаар дайныхтай адилгүй, түүнээс тэс өөр болсон. Зэр зэвсэг, техник технологийн шинэчлэл биднээс хуучнаасаа ялгаатай өөр арга хандлага шаардаж байна; .. г. м.
- надо учитывать, что Россия не может полностью отказаться от призыва. Но сокращение срока службы по призыву необходимо, что и предусмотрено во внесенных изменениях. С 2007 года срок службы будет составлять полтора года, а с 2008 – один год. Этого достаточно, тем более что все больше частей и соединений планируется переводить на профессиональную основу;
- мэргэжлийн армитай байх ба болох европын орнуудын туршлага нь зэвсэгт хүчний системийн шинэ загвар хуучнаас илүү үр дүнтэй, давуулаг тогтолцоо болохыг харуулж байна; .. г. м.

2. Бусад зарим оронд ...

- а) 2012 оны II сард **Гүржид** хугацаат цэргийн албаны хугацааг нэмсэн. Энэ нэмэлтээр хуучин мөрдөж байсан 12 сарын хугацаа 15 сар болж өөрчлөгджээ. Цэргийн алба хаах хугацааны талаархи гүржийн хуулийн энэ зүйл заалт нь, тэнд, тухайн асуудлыг сүүлийн 8 жилийн хугацаанд 4 удаагаа авч хэлэлцсэний дүнд хийгдсэн сүүлчийн шинэ өөрчлөлт юм.
- б) **Киргизүүд** тун саяхан, 2012 оны X сард, цэргийн дүйцүүлэх албаны хугацааг 2 дахин хорогдуулж, 1ж.6с. болгосон байна. Өмнө нь уг хугацаа, тэнд – 3ж. байсан юм.
- в) **Германд** бүх нийтийн цэргийн үүргийг 2011 оны VII сараас эхлэн тодорхойгүй хугацаагаар [түр] зогсоосон. Тэнд, эх орноо, сарын 800 – 1100 евро -ийн цалин (дээр нь нэмэгдлүүд бий) -тай сайн дурынхан хамгаалдаг.
- д) **Финляндид** 1998 онд хугацаат цэргийн алба хаах хугацаа 8 сар байсныг болиулж

багасган 6 сараар тогтоожээ. Гэсэн хэдий ч тэнд цэргийн дүйцүүлэх албаны хугацаа хуучнаараа буюу буюу 13 сараар хэвээр нь үлдээжээ.

е) Сүүлийн 5 - 6 жилд, цэрэг татлагаас татгалзсан зарим орнуудын жагсаалтыг дор дурдъя. Үүнд:

- Серб (2011)
- Польш (2010)
- Швец (2010)
- Хорват (2008)
- Литва (2008)
- Латви (2007)
- Болгар (2007)

ф) Унгар улс 1999 онд НАТО –д элссэн. Тэр цагаас цэрэг бүрүүлэх тогтолцооны шинэчлэлийг эрчимжүүлсээр 2005 он гэхэд тус улс гэрээт албан хаагчдаас бүрдсэн мэргэжлийн армитай болжээ. Ингэснээр, өмнө нь 136 жилийн туршид үйлчилж ирсэн “цэрэг татлагат” тогтолцоог халсан юм. Энэ шилжилт явагдсанаар унгарын армийн бие бүрэлдэхүүний тоо “хуучнаасаа” 3 дахин цөөрсөн байдаг.

Унгарын парламент 2004 онд дээрх шилжилтийг бүрэн баталгаажуулж холбогдох хууль эрхзүйн орчныг бүрдүүлж өгчээ. “Татагдаж ирсэн” ирсэн сүүлчийн цэрэг мөн оны намар халагдаж дууссан юм. Энэхүү түүхэн чухал үйл явдлыг тэмдэглэж Будапештийн Баатруудын талбайд тусгай арга хэмжээ зохин байгуулсан байдаг. Тэр цагаас хойш, унгарт цэргийг албадаж татдаггүй .. харин, урьдаг болсон юм. Тэнд, унгарын залуус (охид) ойролцоогоор 1000 долл. цалинтайгаар гэрээт албан хаагч болдог байна. Эрсдэл өндөртэй даалгавар гүйцэтгэх тохиолдолд цалин 2 ба түүнээс илүү дахин нэмэгддэг .. г. м.

г) Францын цэрэг босгох тогтолцоо ерөнхийдөө америкийнхтай төстэй. Францын арми 100% сайн дурын гэрээт албан хаагчдаас бүрдэнэ. Францын цэргийн албан хаагч үүрэг гүйцэтгэлийн явцад “муу юм тохиовол” ар гэрийг нь төр засгаас баталгаатай харж үзнэ гэдэгт итгэл төгс байдаг. Францын зэвсэгт хүчин улс орныхоо хэмжээнд хамгийн том ажил олгогчийн нэг болдог. Францад “цэрэг” гэдэг бол “ажил амьдрал” юм.

Францын армийн байлдагч, эхлээд 3-5 жилийн хугацаатай гэрээ байгуулах, дуусахаар нь хүсвэл, тав таван жилээр сунгуулаад үргэлжлүүлээд явж болдог. Цэргийн үндсэн цалин 1100 - 1300 евро байх ба алба хаасан хугацаанаас хамаараад хэмжээ нь нэмэгддэг. Армийн ахмадын цалин 2400 евро, дэд хурандаагийнх 3250 евро байх жишээтэй.

Францын цэргийн албан хаагч (байлдагч) энхийг сахиулах үйлсэд оролцож гадаадад үүрэг гүйцэтгэвэл сарын 2500 евро авна. Түрүүчийн цалийн энэ тохиолдолд 4000 евро г. м. (Бусад нэмэгдүүд энд оруулаагүй юм байна) Байлдаантай халуун цэг рүү явах эсэхээ тухайн цэргийн албан хаагч өөрөө сайн дураараа шийднэ.

3. Цэргийн алба хааж эхлэх нас ба хаах хугацаа (Тив тивийн зарим орны жишээн дээр)

	Хойд Солонгос	Израйль	Турк	Дани	Эстони	Чад
Цэрэгт татагдах нас	17 н.	18 н.	20 н.	18 н.	18 н.	18 н.
Цэргийн алба хаах хугацаа (сараар)	120	36 (хүртэл)	6 (дээш)	4 (дээш)	8 (дээш)	36

Дашрамд тэмдэглэхэд, Израйлийн армид “хал цэргийн дэг” гэх гаж үзэгдэл байдаггүй гэнэ. Тэнд цэргийг цэрэг татахаас өмнө сургадаг. Залуу байлдагчийн курсийн сургалт 3 сарын хугацаатай. Цэрэгт татагдсан - эр хүн **3 жил**, - эм хүн **2 жилийн** хугацаагаар тус тус алба хаана. Израйлийн цэрэг харьцангуй чөлөөт эрхтэй. Тэд сар бүр гэрээдээ хариад ирэх чөлөөгөөр хангагддаг. Израйлийн арми дээд боловсролтой цэрэгт их сонирхолтой. Ирсэн цэрэг нь дээд сургууль элсэх эрхтэй байх ахул, түүний сургалтын төлбөрийн Батлан хамгаалах яамнаас хариуцан төлөх боломжтой. Ингэхийн тулд “нөгөө цэрэг” 7 жил (үүнээс 3 жилийг байлдагчаар, 4 жилийг офицераар) алба хаах нөхцлийн зөвшөөрөх ёстой юм. Израйлийн энгийн цэргийн цалин ~200 долл. –тай дүйнэ.

4. Америкийн нэгдсэн улсад ...

Америкт цэргийн албыг сайн дурын үндсэн дээр хаана. Залуухан хархүү (охин) –г цэргийн алба хаасангүй гэж хэн ч буруутгахгүй. (Орост, жишээ нь, цэргийн алба хаагүй бол төрийн албанд, полицайд ажиллуулахгүй .. гэх мэт хязгаарлалтууд байдаг) АНУ цэрэг сайн дураар элсүүлэх улсын хэмжээний байнгын нэгдсэн сүлжээтэй. Хүн хэрэв хүсвэл цэрэг элсүүлэх төвд очоод гэрээ контракттаа байгуулаад л бол оо. Насны хатуу зааг хязгааргүй. Гэхдээ 18 – 34 насныханд “элсэх магадлал хавьгүй илүүтэй” байдаг нь судалгаагаар тогтоогджээ.

Цэрэгт орсон хүнийг бүртгүүлсэн мөчөөс нь эхлэн 250 мянган долл. –р автоматаар даатгалд даатгана. Цэрэгт элссэн хүн нэг сарын цалинтай ээлжийн амралт авах, үнэгүй эмчлүүлэх, үнэгүй (цалинтай) суралцах .. г. м. олон хөнгөлөлт эдэлнэ. Тэнд, цэргийн эрдмийн 150 гаруй мэргэжил буй гэх. Хожмын “генералууд” олон тест шалгуураар орж, амжилттай давсан нь цэргийн академи дүүргэнэ. Хулгай хийх, зодоон цохион үүсгэх .. зэрэг хэрэг зөрчил гаргавал цэргийн албанаас хасагдана.

Даалгавар гүйцэтгэж яваад хохирсон цэрэг ба офицерт материаллиг тусламжийг насан туршид нь олгоно. Энэ тусламж ар гэрийнх нь байдлаас хамаарч 15 мянган долл. ба түүнээс дээш хэмжээтэй байна. Ахмад дайчдын .. янз бүрийн халамжийн байгууллагууд ч их байдаг. Тэр байгууллагууд [мөн хүмүүст] нэмэлт тэтгэж олгодог. Бас төр засгийн зүгээс гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэхгүй байх тохиолдол мэр сэр гардаг, гэх. Товчдоо, америкт цэргийн алба нь тухайн хүний хувьд, жишээ нь, “ажил мэргэжил сонгохтой” төсөөлиг агуулгатай, чухамдаа “хувь хүний амьдралын замын боломжит нэг сонголт” байсаар иржээ; гэмээр.

5. [Нэмэлт] зарим санаа

а) Цэргийн жинхэнэ алба хаах хугацааны харьцуулалтыг нь тухайлан сонирхож үзсэн дээрх хэдэн орны [авагдсан жишээ] жишээ мэдээнээс үзэхэд, гадаадын улс орнууд зэвсэгт хүчнээ цомхон чадварлиг бие бүрэлдэхүүнтэй, мэргэжлийн арми болгон өөрчлөх хандлага чиглэлд явж байгаа нь ажиглагдав. Мөн, цөөнгүй улс

оронд “хугацаат цэргийн алба хаах” хугацааны өөрчлөлт [дээрх жишээнүүдийн хүрээнд яривал] дан гагц багасах буурах чиглэлд тэмүүлж ирсэн; гэж хэлж болохоор байна.

- б) ОХУ –ын хувьд бол бидний “сонирхсон асуудал” тэнд, бусдаас нилээн өөр байгаа. Тэнд цэргийн жинхэнэ албаны [хаах] хугацааг нэмэх асуудал “төслийн өмнөх буюу эхлэлийн шатандаа” яваа юм. Цэргийн алба хаах хугацааг нэмэх үзэл санааны гол дэмжигчид, тэнд, думын “коммунист нам” фракцийн зарим депутатууд байх шиг байна.
- с) Оросын холбооны улс бол цэргийн их гүрэн. Зэвсэгт хүчний талбар дахь тэдний бодлого зохицуулалт, цэргийн номлол бусад улс оронд тэр бүрий “таалагдахгүй байх” магадлал өндөр гэж үзнэ. Орост, хүн амын нөхөн үйлдвэрлэл уналтын байдалд орсоор удаж байна. Эл байдал эдүгээ, тэндэхийн “армийн бие бүрэлдэхүүний хомсдол” –д ч нөлөөлж байгаа нь дамжиггүй юм .. г. м.

2013.01.30

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН